

ویژگی‌های همسران بهشتی با تکیه بر سوره الرحمن

معصومه سطوتی فکور^۱

Gmail:
Masomehfakur 72@gmail.com
Tel: 09100753732

^۱ سطح دو حوزوی، مدرسه زینبیه آبیک.

چکیده

قرآن در بیست و چهار آیه به وصف زنان بهشتی «حورالعین» که با مومنان در بهشت ازدواج می‌کنند، پرداخته است. آنان دارای صفاتی چون: پاک بودن، درشت چشم بودن، جوان و شاداب بودن، عاشق و هم سن و سال همسر خود بودن، و از نظر فکر و اخلاق عالی بودن و بهتر از اکثر زنان دنیوی هستند. البته زنان مومنه دنیوی به دلیل انجام اعمال صالح از حوریان بهشتی بالاترند. در این مقاله که به روش توصیفی_

کتابخانه ای جمع آوری شده است، دوازده ویژگی زنان بهشتی ذکر و با کمک آیات و روایات اسلامی تصویر نورانی از زنان بهشتی ارائه گردیده است. هدف از بیان ویژگی‌های زنان بهشتی این است که خوانندگان به خصوص دختران و زنان به پاکدامنی ترغیب شوند.

کلید واژه

حورالعین، زنان بهشتی، زنان مومنه، سوره الرحمن

امقدمه

زنان نیمی از جامعه امروز را تشکیل می‌دهند و از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. یکی از نعمت‌های بزرگی که خداوند برای بندگان مومن و با تقوا در نظر گرفته است، بهشت و نعمت‌های فراوان و جاویدان آن است. یکی از نعمت‌های بهشتی وجود زنان بهشتی است، اهل بهشت از مصاحبت همسرانی بهره‌مندند که از طهارت ظاهر و باطن برخوردارند. خداوند در قرآن در ۲۴ آیه به وصف زنان بهشتی (حورالعین) که به ازدواج مومنان در بهشت در می‌آیند، پرداخته است. هدف از نوشته حاضر، بیان ویژگی‌های زنان بهشتی است تا خوانندگان مخصوصاً دختران و زنان را به پاکدامنی که از صفات والای انسانی است، ترغیب کند. پژوهش‌های مختلفی در این زمینه صورت گرفته است که در آن‌ها ویژگی‌های زنان بهشتی به صورت کلی آمده است، اما در این مقاله که به روش توصیفی_ کتابخانه‌ای صورت گرفته، سعی شده است تا ویژگی‌های زنان بهشتی به صورت جزئی‌تری بیان شود و به این سوال پاسخ داده شود که ویژگی‌های جسمی و معنوی زنان بهشتی چگونه است؟ به عنوان مثال در کتاب آرامش ابدی، بهشت و نعمت‌های آن (علی رضا زکی زاده دنانی) در مورد درجات بهشت و کلیات پیرامون بهشت نوشته شده است. کتاب زیبا داستانهایی از زنان بهشتی (نویسنده: حمید عزیزی) در مورد شرح حال و فضایل زنان بهشتی نوشته شده است هم چنین در کتاب بانوی بهشتی (نویسنده: محمد جعفر امامی) که در همه این کتاب‌ها زنان بهشتی به صورت کلی بیان شده اند امادر این مقاله زنان بهشتی به صورت جزئی‌تری بیان شده است.

مفهوم شناسی

زن

در قرآن که کتاب آسمانی ما مسلمانان است، جایگاه زن به گونه‌ای زیبا در قالب‌های فصاحتی، بلاغتی، هنری، و فرهنگی بیان گردیده که هر انسانی را شگفت زده می‌نماید. دین اسلام و قرآن به زنان حقوق و امتیازاتی داده است و زنان را به رسمیت شناخته و برای آنها شخصیت و حقوق مستقلی قائل است.

مقام زن در اسلام، مقامی منحصر به فرد است، مقامی نوین، چیزی که مشابهی برای آن وجود ندارد. پیشوایان دینی ما ارزش زیادی برای خانم‌ها قائل بودند آن‌چنان که حضرت محمد (صل الله علیه وآل وسلم) در عصری که عرب‌ها دختران خود را زنده به گور می‌کردند، فاطمه (سلام الله علیها) را نوردیده و پاره تن خود معرفی می‌کند. در نزد خدا زن و مرد تفاوتی ندارند همچنان که در آیه شریفه سوره احزاب آمده است:

«إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا.»

«همانا کلیه مردان و زنان مسلمان و مردان و زنان با ایمان و مردان و زنان اهل طاعت و عبادت و مردان و زنان راستگوی و مردان و زنان صابر و مردان و زنان خدا ترس خاشع و مردان و زنان خیر خواه مسکین نواز و مردان و زنان روزه‌دار و مردان و زنان با حفاظ خوددار از تمایلات حرام و مردان و زنانی که یاد خدا بسیار کنند، بر همه آنها خدا مغفرت و پاداشی بزرگ مهیا ساخته است. از این آیه که زن خاشع و با ایمان و مرد خاشع و با ایمان هر دو در نزد خدا یک مقام دارند و از مغفرت و پاداشی بزرگ برخوردارند.»

«إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا.» «ما راه را به او (انسان) نشان دادیم، خواه شاکر باشد یا ناسپاس. در قرآن سخن از زنان پاک و الگوی دیگر زنان به میان آمده است که این را می‌رساند قرآن زنان را فردی تاثیر گذار در جامعه می‌داند.»

«وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ.»^۳

خداوند برای مؤمنان به همسر فرعون مثل زده است در آن هنگام که گفت: «پروردگارا خانه‌ای برای من نزد خودت در بهشت بساز و مرا از فرعون و کار او نجات ده و مرا از گروه ستمگران رهایی بخش.» و همچنین مریم دختر عمران که دامن خود را پاک نگه داشت. اسلام برای زنان در ابعاد فردی و اجتماعی قوانین ویژه‌ای

۱. احزاب: ۳۵

۲. انسان: ۳

۳. تحریم: ۱۱

وضع نموده و حقوق شایسته‌ای برای آنان قرار داده که موجب تعالی شخصیت آن‌ها است. خداوند حکیم می‌فرماید: «لَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ» و برای زنان همانند وظایفی که بر دوش آن‌هاست [حقوق] شایسته‌ای قرار داده ست.

برای اعراب زمان جاهلیت خبر می‌آوردند که دختردار شدید از خشم سیاه می‌شدند، و از بدی خبری که آورده شده و از فشار افکار عمومی که آن را بد می‌پنداشتند پنهان گشته، به فکر فرو می‌رفتند که آیا نگاهش بدارند و ذلت و خواری دختر داری را تحمل کنند و یا زنده زنده در خاک پنهانش سازند، هم‌چنان که عادت همه‌شان درباره دختران متولد شده این بود و بطوری که گفته‌اند: قبل از اینکه همسرشان بزاید، چاله‌ای می‌کنند و آماده می‌ساختند، همین که می‌فهمیدند فرزندشان دختر است در آن چاله انداخته خاک به رویش می‌ریختند، تا زیر خاک جان بدهد، و این عمل را از ترس فقر، نسبت به دختران مرتکب می‌شدند، که مبادا در اثر نداری، کسی که کفو آنان نیست به ایشان طمع کند.^۲

همه مسلمانان از خدیجه به عنوان "مادر مؤمنان (ام المومنین) یاد می‌کنند. در اسلام، خدیجه را بانویی سرشناس و مهم می‌دانند. همچنین او به همراه آسیه، مریم و دخترش فاطمه چهار بانوی بهشتی هستند.

نعمت‌های بهشتی:

نعمت‌ها و روزی‌های فراوان و بی‌شماری در بهشت وجود دارد.

«وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ»

«ولی هر کس کار شایسته‌ای انجام دهد - خواه مرد یا زن - در حالی که مؤمن باشد آنها وارد بهشت می‌شوند و در آن روزی بی‌حسابی به آنها داده خواهد شد».

به اعتقاد امام خمینی (ره) نعمت‌های بهشتی بسیار متنوع و گسترده است و هرآنچه نفس به آن تمایل دارد و از آن لذت می‌برد در آنجا حاضر است. ایشان با استناد به آیه (مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنفُسُ) معتقد است اگر اعمال و رفتار و حرکات مطابق شریعت نباشد، بهشت اعمال نصیب کسی نمی‌شود.^۵ ایشان با بیان اقسام

^۱ بقره: ۲۸

^۲ طباطبائی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۲، ص ۴۰۱.

^۳ غافر: ۴۰

^۴ زخرف: ۷۱

^۵ خمینی، روح الله، شرح چهل حدیث، ص ۴۱۳.

ب) « خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ ﷻ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِالْعِبَادِ، در آن جاوید و متنعم هستند و زنان پاکیزه و آراسته‌ای و (از همه بهتر) خشنودی خدا، و خداوند به حال بندگان بیناست»^۱.

ج) « خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ﷻ لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ ﷻ وَنُزُلُهُمْ ظِلَالٌ ظَلِيلًا، در آن زندگانی جاوید کنند و برای آنها در بهشت جفتهای پاکیزه است و آنان را به سایه رحمت ابدی خود درآوریم»^۲. در این سوره زندگی با زنان بهشتی را در سایه‌هایی توصیف کرده که همیشه دوام دارند. در برخی روایات طهارت را عمومیت داده و به معنای پاکی از تمامی عیب‌ها گرفته‌اند. روایت از امام صادق (علیه السلام) است: زنان بهشتی جسم و بدن و جان و روحی پاک دارند و از حسد و ناپاکی‌های دیگر اخلاقی به دور می‌باشند.^۳ از رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) نقل شده: «إِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَ صَامَتْ شَهْرَهَا وَ أَحْصَتْ فَرْجَهَا وَ أَطَاعَتْ بَعْلَهَا فَلْتَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابٍ شَاءَتْ. هرگاه زنی نمازهای پنج گانه‌اش را به جای آورد، و ماه رمضان را روزه بگیرد، و دامنش را پاک نگه دارد، و از شوهرش فرمان ببرد، از هر دری که بخواهد وارد بهشت می‌شود»^۴.

۲-۲) مستور در خیمه‌ها بودن

گردش و تفریح در باغ‌های زیبا به پایان رسیده و باید در خیمه‌های پرشکوهی که محل استراحت است مستقر گردند و زندگی بهتری را آغاز کنند. قرآن این مطلب را در سوره الرحمن بیان کرده است: « حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ، حورانی در سراپرده‌های خود (مستور از چشم بیگانگان، نه بهشتی مستور در خیمه‌ها هستند)»^۵.

ابن مسعود از پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) می‌فرماید: طول خیمه‌های بهشتی در آسمان، شصت میل است. از ابن عباس روایت شده که پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: خیمه یک در تو خالی است و مساحتش یک فرسخ در یک فرسخ است و در آن چهار هزار دستگیره از طلا است.^۶

مالک بن انس از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) روایت کرده که فرمودند: در شب معراج از نه‌ری عبور کردم که در دو طرف آن قبه‌هایی از مرجان بود، از میان آن‌ها مرا صدا زدند و گفتند: السلام علیک یا رسول الله. به جبرئیل عرض کردم: این‌ها چه کسانی هستند؟ فرمود: این‌ها کنیزانی از حورالعین هستند که

^۱ آل عمران: ۱۵.

^۲ نساء: ۵۷.

^۳ مکارم شیرازی، ناصر، دارالکتب الاسلامیه، ج ۱، ص ۹۶.

^۴ بابویه قمی، ابوجعفر محمد بن علی، من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۴۴۱.

^۵ الرحمن: ۷۲.

^۶ رازی، محمد، ترجمه و تفسیر مجمع البیان، ج ۲۴، ص ۱۲۳.

از پروردگارشان اجازه گرفته‌اند تا بر شما سلام کنند و خدا به آنان اجازه داده است. آن زنان گفتند: ما جاودان هستیم، مرگ نداریم، ما دوشیزه‌ایم و همسران مردان بزرگواریم.^۱

۲-۳) عَرُب (عاشق و شیفته همسر خویش)

لذتی که یک انسان از زندگی می‌برد، آن صفا و صمیمیت و مهر و مودتی است که در ناحیه همسر خویش می‌بیند (محبوبیت). این مطلب با واژه «عَرُب» در سوره واقعه آمده است: «عَرُباً أَتْرَاباً، عاشق و هم‌سن و سال همسر خود».^۲

تجزیه و تحلیل: عَرُب جمع «عروب» است یعنی شوهر دوست. ابن عباس از پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) روایت می‌کند: زنانی که به همسرانشان ابراز عشق و علاقه مفرط می‌کنند.

در باغ‌های بهشتی، زنانی هستند که جز به همسران خود چشم نمی‌دوزند و عشق نمی‌ورزند. پیش از آن، هیچ انسان و جنّی با آنان تماس نگرفته است. این زنان دوشیزه و پاک‌اند و شیفته و دل‌داده همسران خودند و طمع نگاه و لذّت‌جویی از هیچ مرد دیگری را ندارند. بر اساس روایت ابوذر غفّاری، زن بهشتی به همسر خود می‌گوید: «به عزّت پروردگارم سوگند! در بهشت چیزی را بهتر از تو سراغ ندارم. سپاس مخصوص خداوند است که مرا همسر تو و تو را همسر من قرار داده است». از این رو هرچند نمی‌توان در این خصوص به طور قطع سخن گفت در مجموع می‌توان نتیجه گرفت که وجود پوشش و حجاب در بهشت قابل پذیرش بوده و همچنین اصل همسری برخی افراد با هم نیز یقیناً مطرح است و حضور همسران بهشتی در کنار هم نیز مورد تایید هست.

۲-۴) خیرات حسان (بهتر از زنان دنیوی بودن)

زنان بهشتی خصلت‌های حسن سیرت و حسن صورت دارند. این زنان متعلق به مؤمنان و شایستگان هستند. از ویژگی‌های باطنی و خصلت‌های (الف) اخلاقی: خوش زبانی، خوش رفتاری. (ب) ویژگی‌های ظاهری: طراوت و زیبایی چهره برخوردارند. «فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حَسَنَاتٌ» در آن بوستان‌ها، زنانی بهتر از زنان دنیا وجود دارد».^۳

^۱ رازی، محمد، ترجمه و تفسیر مجمع البیان، ج ۲۴، ص ۱۲۴.

^۲ واقعه: ۳۷.

^۳ الرحمن: ۷۰.

تجزیه و تحلیل: روایت از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) است: زنان بهشتی برای همسران خویش به گونه‌ای آواز می‌خوانند که کسی تا آن وقت چنین آوازی را نشنیده است.

حسن از روایت پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) می‌گوید: خیرات حسان، زنانی که در صلاح و جمال برتری دارند، در دیده‌ها و رنگ‌ها زیبايند. ام سلمه از پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) گوید: خیرات حسان، زنانی که خوش اخلاق و زیبا رویند. گفته شده خیرات حسان، زنان دنیا هستند که از حورالعین زیباترند. عقبه بن عبدالغفار گوید: زنان بهشتی دست یکدیگر را گرفته و سرود می‌خوانند: ما زنان راضی و خرسندیم، خشم نمی‌کنیم، ما زنان ساکن و مقیمی هستیم که بیرون نمی‌رویم، زنان برگزیده‌ی زیبا و محبوبه‌ی همسران بزرگوار هستیم. وقتی حورالعین این سرود را خواندند، زنان مؤمنه دنیوی پاسخ می‌دهند: ما زنان در دنیا نماز گزاردیم و شما نماز نخواندید. ما روزه گرفتیم و شما روزه نگرفتید. ما وضو گرفتیم و شما وضو نگرفتید. ما صدقه دادیم و شما صدقه ندادید. پس قسم به خدا زنان مؤمنه به زنان بهشتی پیروز می‌شوند و این ارزش والاتر زن مؤمن بر حوری بهشتی را بیان می‌کند.^۱

۲-۵) فُرُشِ مرفوعه بودن

زنان بهشتی از نظر قدر، اخلاق و فکر عالی هستند. یعنی از انحطاط‌های فکری و روحی (خلقی) که در برخی زنان دنیوی دیده می‌شود را ندارند. این ویژگی در سوره واقعه آمده است: «و فُرُشِ مرفُوعه، همسرانی بلند مرتبه».^۲

تجزیه و تحلیل: «فُرُش» در زبان عربی به دو معنا گفته می‌شود. یک معنایش همسر است یعنی زن برای مرد و معنای دیگرش بساط و فرش است. مرفوعه: به معنی عالی است. یعنی این زنان از نظر قدر، اخلاق و فکر عالی هستند. زنانی که در عقل و زیبایی و کمال در درجه‌ی بالا هستند و نقص و عیب زنان دنیوی را ندارند. برخی گفته‌اند: این‌ها همان زنان دنیا هستند که وارد بهشت می‌شوند منهای نقص زنان دنیوی.^۳

امام باقر (علیه السلام) تخت‌های آن از مروارید و یاقوت می‌باشد و این کلام خداوند است که می‌فرماید: «عَلَى سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ بِرُؤْيِ أَنْ تَخْتَهَا فَرْشَ هَائِي گسترده است که اندازه آن شصت برابر اتاق‌های دنیایی است که روی هم قرار داده شده‌اند و این گفته خداوند عزوجل است که می‌فرماید: «و فُرُشِ مرفُوعَةٍ». پیامبر (صلی الله علیه و آله) ای علی (علیه السلام)؛ خداوند سبحان این غرفه‌ها را برای دوستانش از در و یاقوت و

^۱ رازی، محمد، ترجمه و تفسیر مجمع البیان، ج ۲۴، ص ۱۲۱-۱۲۲.

^۲ واقعه: ۳۴.

^۳ رازی، محمد، ترجمه و تفسیر مجمع البیان، ج ۲۴، ص ۱۵۳.

زیرجد ساخته است و سقف آن‌ها طلا است که با نقره طرازبندی شده و هر غرفه، هزار در طلایی دارد و بر هر دری فرشته و همسرانی والا مقام گماشته شده است.^۱

نتیجه گیری :

در این مقاله از دوازده ویژگی زنان بهشتی یاد شده است که عبارتند از:

«پاک بودن از آلودگی‌های فکری، اخلاقی، ظاهری و باطنی، حورالعین بودن یعنی درشت چشم هستند چون بسیاری از مفاهیم در چشمان نمودار می‌گردند و آرامش بخش مومنان هستند، مانند: لؤلؤ در صدف درخشاند یعنی هیچ دستی به آنان نرسیده یا ظریف و جذاب هستند، چون یاقوت و مرجانند یعنی اندام آنان سرخی و سفیدی شفاف دارد، راه رفتن آن‌ها با وقار است، در خیمه‌ها مستور هستند تنها بر همسران خود آشکار می‌کردند». در حدیثی از حضرت زهرا (سلام الله علیها) داریم: «بهترین چیز برای زنان این است که مردان را نبینند». البته در عصر کنونی که جامعه نیاز به حضور زنان دارد می‌توان با عفت و حجاب در جامعه حاضر شد چنان که حضرت زهرا (سلام الله علیها) در مسجد برای بانوان تفسیر و احکام درس می‌داد، جوان و شاداب بودن که مردان و زنان در بهشت همگی جوان و سفید و نورانی هستند، بکر و دست نخوردگی، حوریان دوشیزه اند و هیچ انس و جنّی با آنان تماس نداشته باشند، عاشق همسر خود هستند که در زندگی کنونی ما مهر و محبت در بین خانواده‌ها کم رنگ است و از زندگی لذت نمی‌بریم ولی زنان بهشتی علاقه مفرط به همسر خود دارند پس آدمی به نهایت لذت می‌رسد، هم سن همسران خود هستند، حداکثر سن در بهشت تا ۳۳ سال است؛ زنان بهشتی از اکثر زنان دنیوی بهترند چون از حسد و ناپاکی‌های دیگر اخلاقی بدورند، حوریان در عقل و زیبایی و کمال در درجه بالا هستند البته زنان مومنه دنیوی از حوریان بهشتی بالاترند چون در دنیا نماز و روزه و صدقه داده‌اند. چنان که در روایت داریم از لبخند حضرت زهرا (سلام الله علیها) در بهشت نوری منتشر می‌گردد که صورت‌های حوریان بهشتی را نورانی می‌کند.

منابع :

*قرآن کریم

^۱ مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ج ۸، ص ۱۲۸۸.

- بندریگی، محمد، المنجد الطلاب، انتشارات: اسلامیه، تهران.
- بهبودی، محمدباقر، معانی القرآن، ترجمه و تفسیر قرآن، خانه آفتاب، تهران.
- دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، طبع تهران، دانشگاه تهران.
- رازی، محمد، ترجمه و تفسیر مجمع البیان، انتشارات: فراهانی.
- طالقانی، سید محمود، پرتوی از قرآن، جزء ۳۰، شرکت سهامی انتشار.
- طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی التفسیر القرآن، داراحیاء التراث العربی، بیروت.
- کاشی، ملا فتح الله، منهج الصادقین، دارالمعرفه، بیروت.
- متقی الہندی، علی، کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال، موسسه الرساله، بیروت.
- مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، داراحیاء التراث العربی، بیروت.
- محمد بن مفضل، ابوالقاسم، راغب اصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، دارالمعرفه، بیروت.
- مشهدی، محمد مومن، تفسیر مومن، جزء ۳۰، به تصحیح علی محدث، مرکز انتشارات علمی و فرهنگی.
- مکارم شیرازی، ناصر، دارالکتب الاسلامیه: تفسیر نمونه.